

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Навчально-науковий інститут мистецтв
Кафедра методики музичного виховання та диригування

**Методичні рекомендації
для вивчення, організації самостійної роботи студентів та
практичних модулів з дисципліни
«Музичне краєзнавство»
для студентів вищих музичних навчальних закладів III–IV рівнів
акредитації**

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)
Спеціалізація: за предметними спеціалізаціями

За другим (магістерським) рівнем

Івано-Франківськ

2017

УДК 78.087.08

Затверджено Вченою радою Навчально-наукового інституту мистецтв (протокол №1 від 25 вересня 2017 р.)

Рецензенти:

Серганюк Любов Іванівна - кандидат мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри методики музичного виховання та диригування Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Волощук Юрій Іванович - кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри інструментального виконавства Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Автор:

Ярошенко Ірина Володимирівна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Ярошенко І. В. Методичні рекомендації для вивчення, організації самостійної роботи студентів та практичних модулів до дисципліни «Музичне краєзнавство» для вищих музичних навчальних закладів III–IV рівнів акредитації напряму підготовки за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) спеціалізації Музична педагогіка освітньо-кваліфікаційного рівня Магістр.

Запропоновані методичні рекомендації містять теоретичні положення щодо історії музичного краєзнавства та розвитку хорового мистецтва, музично-просвітницького руху на теренах Галичини.

Впровадження в навчальний процес названих методичних рекомендацій сприятиме оновленню змісту навчання, розширенню теоретичних знань з навчального курсу «Музичне краєзнавство» та адресовані викладачам та студентам вищих музичних навчальних закладів, а також для підготовки фахівців зі спеціальності «Музична педагогіка і виховання».

Пояснювальна записка

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Музичне краєзнавство» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра напряму підготовки «Музичне мистецтво».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є питання історії музичного мистецтва краю як цілісного, взаємопов'язаного процесу.

Міждисциплінарні зв'язки:

Сучасний етап мистецької освіти характеризується пошуками нових підходів до навчально-виховних завдань, що вимагає підготовки нової генерації виконавських кадрів. Навчальна дисципліна «Музичне краєзнавство» займає вагомe місце в переліку спеціальних дисциплін, таких як: музична етнопедagogіка, хорове сольфеджіо, хоровий клас, хорознавство, гармонія, а також інших дисциплін, що передбачені навчальним планом при підготовці майбутнього спеціаліста, оволодіння якими допомагає студентам на уроках спецкурсу якнайкраще опанувати свій фах.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Духовне та світське хорове мистецтво в Галичині
2. Видатні особистості західноукраїнської музики

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Музичне краєзнавство» є підготовка висококваліфікованих фахівців, які б вільно орієнтувалися в теоретичних та історичних питаннях музичного, та зокрема, хорового мистецтва краю.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Музичне краєзнавство» є: ознайомлення студентів з історією музичного мистецтва краю; всебічний аналіз виникнення, становлення та розвитку національних виконавсько-хорових і педагогічних шкіл, їх традицій та особливостей; виховання у студентів уважного і бережного ставлення до історичної спадщини та культурних традицій.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:**

- зміст загальнотеоретичних дисциплін, які допоможуть закріпити вивчений та досліджений матеріал; проєвропейські традиції в українському музичному мистецтві, а зокрема, в музичному краєзнавстві;

• про системний підхід до опанування музично-дидактичних матеріалів та їх застосування в практиці;

про закономірності виникнення сучасних тенденцій у розвитку музичного краєзнавства у зв'язку із традиціями українців.

вміти:

- вміти аргументувати знання з музичного краєзнавства в процесі викладання «Музичного мистецтва» та «Музичної педагогіки і виховання»;

- розвивати кращі традиції виконавських шкіл, вести музично-просвітницьку діяльність, професійно орієнтуватись та аналізувати музичні стилі та жанри;

- володіти вміннями та навичками самостійного опрацювання науково-методичної та музичної літератури;

- застосувати в практичній діяльності набуті навички та вміння;

- аргументувати власну музично-професійну позицію стосовно дидактичних принципів музичного краєзнавства;

- оперувати знаннями із музичного краєзнавства у взаємозв'язку з іншими регіональними особливостями краю.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин (30 – аудиторна робота, 60 самостійна робота, 20 лекційних та 10 практичних годин) 3 кредити ЄКТС.

Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів

В результаті комплексного вивчення студентами навчальної дисципліни «Музичне краєзнавство» формуються якості та потреби оволодіння матеріалами лекцій, навчальною та додатковою літературою, активізують роботу студентів в ході проведення семінарських занять, а також систематичне виконання завдань для самостійної роботи.

Основними завданнями для самостійного вивчення дисципліни «Музичне краєзнавство» є:

- знання історичної динаміки формування музично-просвітницького, мистецького життя Галичини в проекції на ті функції, які воно виконувало у процесах становлення національних виконавських традицій;
- здатність і вміння використовувати знання для вирішення проблем особистісного розвитку людини;
- навички самостійно досліджувати культурно-мистецьке життя краю.

Успішність досягнення поставленої мети залежить від результативності розв'язання таких завдань:

- формування та уточнення історичних характеристик, в яких відбувалася професіоналізація диригентсько-хорової діяльності в Галичині;

- ознайомлення з просвітницькою, освітньо-педагогічною і видавничою діяльностями музичних товариств Галичини у виховання до диригентської та співацької професій;
- дослідження особливостей концертно-виконавського життя хорових колективів;
- характеристика системи підготовки хорових диригентів та виконавців, принципи організації навчального процесу у тогочасних музично-освітніх закладах.

Завданням, які запропоновані курсом, відповідають наступні форми занять зі студентами: лекційні, семінарські, практичні заняття, самостійна робота.

В лекційних заняттях вивчаються основні оглядові теми, розкриваються головні питання в рамках розглянутої теми.

Основною метою семінарських і практичних занять є контроль над засвоєнням вивченого матеріалу та виконання студентами самостійної роботи, обговорення найбільш складних і актуальних питань у рамках даної теми. Передбачено на занятті розширене обговорення теми при активній участі студентів. Основою для підготовки студента до семінарських занять є лекції та видання, рекомендовані викладачем. Студентам рекомендується законспектувати основні ідеї публікації, та самостійно проаналізувати їх. Самостійна робота студентів по вивченню відповідної дисципліни включає вивчення теоретичних основ курсу згідно тематичного плану за конспектами лекцій та рекомендованою літературою, самостійне опрацювання окремих розділів навчальної програми, конспектування теоретичних питань індивідуальних домашніх завдань, написання реферату.

Праця в бібліотеці в пошуку джерел, літератури повинна розпочинатися над роботою з краєзнавчими каталогами. Матеріали опрацьованої літератури можуть бути використані для написання самостійної письмової роботи.

Основною метою самостійних занять є поглиблене опанування набутими знаннями з музичного краєзнавства, як в теоретичному, так і

практичному обсязі навчального матеріалу, закріплення навичок аналізу мистецтвознавчої літератури в цьому напрямку, вивчення історичних характеристик, особливостей культурно-мистецького життя краю, освоєння та повторення матеріалу по даній темі. Самостійні заняття повинні супроводжувати лекціями та семінарськими заняттями, доповнюючи вивчений матеріал новими, сучасними публікаціями науковців у даній галузі.

Види самостійної роботи студентів:

Вивчення та аналіз теоретичного матеріалу, опрацювання нових історичних фактів, які дозволяють відкрити невідомі сторінки розвитку культурно-просвітницького та музичного мистецтва на Галичині, запроваджуючи в обіг нові матеріали та опрацювання тем за підручниками та по спеціальній літературі.

- підготовка усного повідомлення за запропонованою темою;
- відвідування концертів, нових презентацій, участь в музично-просвітницькій діяльності краю, що збагатить уявлення та нові знання про музичну культуру того чи іншого регіону Галичини;
- аналіз історичних умов у яких перебувало і перебуває культурне життя краю.

Програма і план самостійної роботи студентів

Самостійна робота студента формується від здатності до саморегуляції у процесі вивчення дисципліни і тісно пов'язана з підготовкою до практичних та семінарських занять, тому будується в декількох напрямках:

- опрацювання пропонованої обов'язкової навчальної та додаткової літератури;
- активна просвітницька діяльність;
- мотивація до виконавської діяльності;
- аналіз історичної та краєзнавчої літератури;
- реферативне повідомлення;
- огляд документальних краєзнавчих фільмів, що зумовлюють студента до пізнавальної оцінки й творчої діяльності.

Перелік самостійних і контрольних робіт

Дисципліна «Музичне краєзнавство» містить лекційні і практичні заняття. Протягом семестру лекційно-практичні заняття чергуються з семінарськими заняттями, де студенти самостійно застосовують набуті знання у реферативні повідомлення.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

- Яке значення для Галичини мало її прилучення до Австрії? Висвітліть культурно-освітній аспект подій.
 - Які чинники здійснювали найвагоміший вплив на розвиток хорового мистецтва на Галичині у ХІХ столітті?
 - На яких принципах базувалися основні тенденції культурного життя в краї?
 - Які європейські релігії, звичаї та культура були представлені в Галичині?
5. Яка була тематика концертів, які організовували аматорські та професійні колективи?
 6. Чим було викликане відродження професійного хорового мистецтва на Галичині?
 7. Які шляхи професіоналізації диригентсько-хорового мистецтва на Галичині? Охарактеризувати етапи розвитку.
 8. В чому полягає техніка диригування професора М. Колесси?
 9. Які твори оприділяють особливий композиторський стиль М. Ф. Колесси?
 10. Яка заслуга В. Їжака в культурно-освітньому житті Прикарпаття?
 11. Які духовні та культурні цінності ісповідував В. Їжак?
 12. Які колективи створив В. Їжак?

Ключові теми курсу

Змістовий модуль 1. Духовне та світське хорове мистецтво в Галичині

Тема 1. Духовна культура та мистецькі традиції на території Галичини.

Тема 2. Особливості культурно-освітніх процесів у Галичині в ХІХ столітті («Руська Бесіда», товариство «Просвіта» та інші товариства).

Тема 3. Просвітницька спрямованість української пісні в театральному мистецтві на Галичині.

Тема 4. Диригентсько-хорове мистецтво Галичини другої половини ХІХ – першої половини ХХ століття.

Тема 5. Методичні засади і педагогічний почерк Миколи Колесси.

Змістовий модуль 2. Видатні особистості західноукраїнської музики

Тема 1. Оркестрове мистецтво Прикарпаття (1848 – 1939рр.).

Тема 2. Творчість Ольги Окуневської.

Тема 3. Діяльність Вищого музичного інституту ім. М.Лисенка в Коломиї.

Тема 4. Василь Їжак – його роль в культурно-освітньому житті Прикарпаття.

Тема 5. Написання реферату з обраної теми.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ЗА ТЕМАМИ ЛЕКЦІЙ

Запитання і завдання для самоконтролю

Тема 1. Духовна культура та мистецькі традиції на території Галичини

Духовна музична культура завжди посідала дуже важливе місце в житті церкви і суспільства та використовувалася як засіб впорядкування духовного, соціального і громадського життя. Ще з часів античності, як суспільний феномен, вона стала об'єктом досліджень у різноманітних філософських теоріях, де було музичне мистецтво, представлено як уособлення вищого закону, гармонії, логосу та порядку.

Церковна музика є яскравим явищем не тільки у мистецтві церкви, - їй належить важлива роль в історії музичного мистецтва: церква залишалася центром музичного професіоналізму.

Національно-культурний розвиток Галичини у контексті історичних подій відзначається специфічними особливостями, які полягають у тому, що внаслідок існуючих політичних обставин, галичани у своєму культурному

розвитку залежали від умов, що склалася у зв'язку з їх приналежністю до тієї чи іншої держави. В цих умовах Галичина стає центром української культури.

У 1833 році організовується гурток «Руська трійця» молодими семінаристами Львівської духовної семінарії - М. Шашкевичем, І. Вагилевичем, Я. Головацьким. їхній перший альманах «Русалка Дністрова» був надрукований 1837 року в Будапешті.

На тлі революційних подій 1848 р. створюється нова музична школа, яка починає нову добу в розвитку української музики. З лав духовної семінарії вийшли діячі національного відродження - М.Вербицький та І.Лаврівський. їхні твори були широко відомі і на Прикарпатті. Творчість цих митців мала певний вплив на подальший розвиток музики в Галичині. Одним з композиторів, який перейняв їх творчу естафету був уродженець села Белелелуї на Снятинщині Порфирій Бажанський. Він відомий як композитор та музикознавець і фольклорист. В своїх історико-теоретичних працях «Русько-народна музикальна гармонія» та «Русько-народна музикальна опера» він закликав композиторів використовувати у своїй творчості народну музику. П.Бажанський створив опери «Параня», «Олеся» і «Марійка - татарська бранка», що ставились на сцені театру «Руської бесіди».

Уродженцем міста Долини є композитор Ярослав Лопатинський. Він автор багатьох романсів та сольних пісень на слова Т. Шевченка, Лесі Українки, Ю.Федьковича, творів для духовного оркестру, опер «Казка скель» та «Еней на мандрівці».

В 1884 році в Станіславові побував відомий український композитор з Наддніпрянщини Петро Ніщинський, а згодом, в 1887 році тут вперше в Галичині було поставлено драму Т. Шевченка «Назар Стодоля» та музичну картину «Вечорниці» П. Ніщинського. Пісня цього композитора «Закувала та сива зозуля» стала згодом дуже популярною в нашому краю.

У велику культурну подію вилилось перебування на західноукраїнських землях в грудні 1903 року Миколи Лисенка. Композитор відвідав тоді Тернопіль, Львів, Станіславів, Коломию і Чернівці. У своїх «Збірниках народних пісень» М.Лисенко вмістив також ряд пісень, записаних

на Прикарпатті І.Франком, зокрема, про ватажка карпатських опришків Олексу Довбуша. Твори композитора стають дуже популярними в нашому краї, вони часто ставились на сцені, звучали в концертах, а дитячу оперу «Коза-дереза» вперше в 1882 році виконали діти села Тишківці на Городенківщині.

На Прикарпатті в цей час популярними були також твори західноукраїнських композиторів:АнатоліяВахнянина, СидораВоробкевича, Віктора Матюка, Остапа Нижанківського, Генріха Топольницького, Йосипа Кишакевича, Станіслава Людкевича, Ярослава Ярославенка та інших.

У міжвоєнні роки розпочали своє творче життя композитори з Прикарпаття: Ярослав Барнич (с. Балинці Коломийського району), Б.Кудрик (м.Рогатин), Анатолій Кос-Анатолький (м.Коломия) та Роман Сімович (м.Снятии). Тоді тут працювали також композитори: Василь Безкоровайний, Осип Залеський та Іван Недільський. В краї були широковідомими й музичні твори Василя Барвінгського, Нестора Нижанківського, Романа Купчинського, Михайла Гайворонського, Філарета Колесси, Станіслава Людкевтча та інших Галицький композиторів.

Я. Барнич створив оперетти: «Гуцулка Ксеня», «Пригода в Черчі», «Дівча з Маслосоюзу» та «Шаріка».

Б.Кудрик написав ряд хорових творів на слова М. Шашкевича, Т. Шевченка, Лесі Українці, О.Маковея та інших українських поетів. Він видав також у 1937 році «Історію української церковної музики».

В. Безкоровайний - автор хорових творів: «Квітчастий луг», «Під весну», «Соловейковий спів», «Піду в садок», «Думи мої», «Лагідні ночі» і «Реве гуде негодонька». На основі гуцульських пісень він створив композиції для цитри та перші скрипкові твори «Українські думки» і обробку пісні «Козаченьку, куди йдеш?».

У творчому доробку О. Залеського є музичні твори на слова Т.Шевченка, Лесі Українки, О. Олесея та обробки народних пісень. Іван Недільський написав пісні: «Засяяло сонце золоте», «Наша славна Україна»,

«Сон», «Під гомін київських дзвонів», «Весняний день», а також музику до Літургії.

Запитання і завдання для самоконтролю

- Яке значення для Галичини мало її прилучення до Австрії? Висвітліть культурно-освітній аспект подій.
- Які чинники здійснювали найвагоміший вплив на розвиток хорового мистецтва на Галичині у ХІХ столітті?
- На яких принципах базувалися основні тенденції культурного життя в краї?
- Які європейські релігії, звичаї та культура були представлени в Галичині?

Рекомендована література

- Бажанський П. Наші руські музикальні твори / П. Бажанський // Діло. - 1881. - Ч. 17.- 132 с.
- Білинська М. Сидір Воробкевич / М. Білинська. - К., 1962. - 46 с.
- Воробкевич С. Хорові твори / С. Воробкевич. - К.: Музична Україна, 1996. – 143 с.
- Загайкевич М. Музичне життя Західної України другої половини ХІХ ст. / М. Загайкевич. - К., 1960. - 190 с.
- Рудницький А. Українська музика: Історико-критичний огляд / А. Рудницький. - Мюнхен: Дніпрова хвиля, 1963. - 406 с.
- Черепанин М. Музична культура Галичини / М. Черепанин. - К.: Вежа, 1997. -328с.

Тема 2.Особливості культурно-освітніх процесів у Галичині в ХІХ столітті («Руська Бесіда», товариство «Просвіта» та інші товариства)

Важливими національними подіями було заснування «Руської бесіди» (1862 р.), завершення будови Народного Дому (1864р.), вихід у світ

періодичних видань «Вечорниці» (1862-1863 рр.), «Мета» (1863-1864 рр.), «Нива» (1863 р.), «Правда» (1867-1880 рр.). Крім цього українська студентська молодь засновує товариство «Просвіта», першим головою якого був А.Вахнянин. Молодь також гуртувалась в інших товариствах - «Академічеській кружок» (1870 р.), «Дружний лихвар» (1871 р.), «Академічне братство» (1881р.), Товариство ім.Т.Шевченка (1873 р.). У Коломиї створено Товариство ім. М. Качковського (1874 р.). У Львові була організована міська школа ім. М. Шашкевича (1880р.) з українською мовою викладання. Патріотична активність галицької інтелігенції набула розвитку в 80-их роках ХІХ століття.

У першій половині ХІХ століття в Галичині, зокрема в Бурштині та Львові, деякий час жив син відомого австрійського композитора В. Моцарта Франц Ксавер Моцарт. У Львові він заснував і деякий час очолював Музичне товариство св.Цецілії, хор та інститут співу. Він автор ряду симфоній, вокально-симфонічних, камерно-інструментальних та вокальних творів.

В 1891 році у Львові було створено хорове товариство «Боян». Згодом, в 1895 році за прикладом львівського «Бояна» таке ж товариство виникло в Коломиї, в 1896 році - в Станіславові, в 1901 році - в Снятині та інших містах. Ці товариства пропагували твори українських композиторів, народні пісні, видавали музичну літературу, підтримували постійні творчі зв'язки з Наддніпрянською Україною.

До організації «Станіславського бояна» приклали немало зусиль Ромуальд Зарицький та Євген Якубович. У ньому активно працювали композитори Іван Біликовський та Денис Січинський. Перший з них відомий також як автор хорових творів на слова Т.Шевченка «Гамалія», «Думи мої», «Сонце заходить». Д.Січинський був особливо популярним в Галичині завдяки багатьом своїм пісням та романсам, написаним на слова Т.Шевченка, І.Франка, Лесі Українки та багатьох інших відомих поетів. Він є також автором опери «Роксолана» та численних фортепіанних мініатюр і обробок народних пісень.

Крім згаданих хорових товариств «Боян» у краї в міжвоєнні роки діяли й інші хорові колективи. Так, у Станіславі тоді були чоловічий хор «Думка» під керівництвом Леонтія Крушельницького та жіночий хор під проводом Євгена Шепаровича. Діяли також хорові колективи в стніславській чоловічій гімназії та в учительській семінарії сестер Василіанок.

Варто згадати й про те, що на початку ХХ століття при «Станіславському бояні» Д.Січинський заснував музичну школу. На початку 20-их років вона була реорганізована в філію Вищого музичного інституту імені М.Лисенка у Львові. В той час у місті діяли також дві польські музичні школи.

«Товариство українських жінок» у Станіславі, починаючи з 1922 року влаштовувало святкові відзначення на честь О.Кобилянської. У грудні 1927 р. відбувся ювілейний концерт, у якому взяли участь жіночий хор під керування О.Соневицької, мішаний хор «Станіславського бояна».

Доброчинну акцію - концерт на допомогу голодуючим гуцулам - провело 27 травня товариство «Союз українок». На вечорі виступали: мішаний хор «Львівського Бояна», хор «Бандурист», солісти І.Шмериківська (фортепіано), Є.Перфецький (скрипка), І.Туркевичівна і З.Дольницький (вокал).

Академію на честь Лесі Українки влаштував 4 червня 1939 року «Союз українок» в Станіславі за участю жіночого хору цього товариства підуправлінням Я.Барнича. У вечорах товариства брав участь оркестр «Зорі» (диригент М.Магдій).

Найбільш впливовим і значним культурно-освітнім товариством була «Просвіта». Від початку свого заснування (1868р.) вона стала широко розгалуженою організацією з читальнями, хоровими колективами, оркестрами, школами, кооперативними крамницями, тощо.

Професійні композитори плідно працювали над створенням музичних творів, обробками українських народних пісень, поширенням їх серед хорових колективів. Велику роль в організації музично-просвітницької діяльності цього товариства відіграв А.Вахнянин.

Силами читалень 12 березня 1933р. відбулося велике повітове свято «Просвіти» в Станіславі. Його розпочав об'єднаний хор у кількості 295 співаків з Хриплина, Братківців, Угорників, Загвіздя, Драгомирчан і Підпечар, який під управлінням Л.Крушельницького виконав просвітницький гімн.

Запитання і завдання для самоконтролю

- У чому полягали особливості змісту культурно-освітніх процесів у Галичині в ХІХ ст.?
 - Яке завдання виконувала церковна хорова музика в краї у другій половині ХІХ ст.?
 - Діяльність яких відомих композиторів Західної України мали вплив на розвиток професійного хорового мистецтва краю?
4. Який вплив мали українські товариства на культурні традиції Галичини?

Рекомендована література

1. Андрусів І.О. Західноукраїнські молодіжні товариства „Сокіл”, „Січ”, „Пласт”, „Луг” / І. О. Андрусів. - Івано-Франківськ, 1992. - 98 с.
2. Бажанський П. Історія руского церковного пенія / П. Бажанський // Душпастырь. - Львов, 1890. - Ч. 12 - 21. - 39 с.
3. Бажанський П. Руско-народнатуралістична музика / П. Бажанський.- Перемишль, 1923. - 50 с.
4. Біликовський І. Порфірій Бажанський / І. Біликовський // Альманах музичний. - Львів, 1904. - 93 с.
5. Біликовський І. Віктор Матюк / І. Біликовський// Ілюстрований музичний календар. - Львів, 1906. - 82 с.
6. Білоус В. Етнографічні дослідження на західноукраїнських землях у третій чверті ХІХ ст. / В. Білоус. - Львів, 2000. - С.33.
7. Бокань В. Культурологія: Навч. посіб. / В. Бокань. - К.: МАУП, 2000. - 136с.
8. Булка Ю.П. Музична культура Західної України // Історія української музики (1917 - 1941) / Ю. П. Булка. - К., 1992. - Т. 4. - 720 с.

9. Кудрик Б. Огляд історії української церковної музики Б. Кудрик. - Львів, 1937.-84с.

10. Кудрик Б. Участь духовенства в галицько-українській музичній культурі / Б. Кудрик// Богословія . - Львів, 1938. - Кн. 1-4. - 209 с.

Тема 3. Просвітницька спрямованість української пісні в театральному мистецтві на Галичині

Процес становлення театру відбувається на Галичині у літературних осередках, які представляють соціальні групи інтелігенції, вихідців із духовенства. Аналіз репертуарної політики, яку проводили галицькі театральні осередки, та тих ідей, які відстоювала прогресивна критична думка. Проблема утворення національного театру сприяє поширенню освіти серед народу.

Починаючи із 60-их рр. XIX ст. на Галичині з'являються спроби, які свідчать про новий етап розвитку театральної драматургії. У п'єсах, які ставляться на галицьких сценах простежується орієнтація на цілісне відтворення побутових картин з народного життя. Про це свідчать побутові драми С.Воробкевича («Гнат приблуда», «Убога Марта»). Особливого розквіту галицький театральний рух зазнав під керівництвом М.Садовського.

З'являються спроби оновлення театального мистецтва на поч. XXст. шляхом його зближення з народним сучасно-обрядовим досвідом. Саме у такому напрямку розпочинає свою діяльність «Гуцульський театр» Г.Хоткевича.

Новий український театр в Галичині зародився на Прикарпатті в 1848 році. Тоді Іван Озаркевич, Микола Верещинський та інші громадські діячі Коломиї організували аматорську труппу, яка поставила перший в Галичині український спектакль. Це була «Наталка Полтавка» І.Котляревського, перероблена І.Озаркевичем на покутський діалект під назвою «На милування нема силування».

Досягнення аматорського театру 1848 - 1849 років заклали основу до дальшого розвитку українського театального руху в Галичині і організації в

1864 році у Львові першого українського професійного мандрівного театру «Руської бесіди», який проіснував до 1939 року і впродовж цього періоду постійно виступав у містах і селах Прикарпаття. Серед провідних акторів цього театру були й уродженці Прикарпаття Іван Рубчак та Степан Стефурак. У міжвоєнні роки розпочала своє творче життя артистка Софія Федорцева (с.Помонята Рогатинського району).

Слід згадати й про те, що з артистами згаданого театру в 1875 році в Снятині з успіхом виступав видатний український актор, режисер і драматург Марко Кропивницький, а в 1905 - 1906 роках - в Станіславові та Коломиї - Марія Зеньковецька та Микола Садовський.

У розвитку театрального мистецтва в краї у другій половині XIX - поч. XX століть важливу роль відіграли також інші аматорські театри. У 1879 році в Коломиї драматург і колишній актор театру «Руської бесіди» І.Трембицький організував «Перше літературно-драматичне товариство імені Г.Квітки-Основ'яненка», що проіснувало до початку XX століття.

Унікальним явищем в історії української сцени був Гуцульський театр, заснований в 1910 році в гірському гуцульському селі Красноїлові відомим письменником Гнатом Хоткевичем. Він переробив для самодіяльної сцени п'єсу польського письменника Ю.Коженювського «Верховинці» та спеціально написав для театру п'єси з історії та життя гуцулів: «Довбуш», «Гуцульський рік», «Непросте» та «Практикований жовнір».

Гастролі Гуцульського театру в 1911 - 1912 роках в містах Галичини і Буковини, на польській сцені в Кракові, виступи артистів Гуцульщини в Харкові, Одесі та Москві мали широкий резонанс, продемонстрували їх високу майстерність та обдарованість.

У період існування ЗУНР в Станіславові діяв державний театр під проводом Йосипа Стадника. Після цього на Прикарпатті діяли й інші театральні колективи, хоч умови для розвитку українського театрального мистецтва були тоді несприятливі. Так, театр М.Орла-Степаняка проіснував лише два роки - з 1922 - по 1923, незважаючи на те, що на його сцені виступали відомі артисти - Г.Борисоглібська та Л.Кривицька.

У міжвоєнні роки в містах і селах краю виступали також мандрівні українські театри імені Садовського, «Заграва», «Богема», «Веселка», «Цвіркун», а також театральні трупи М.Крушельницького, І.Когуляка-Комаровського, Проскурницького, Сарамаги, Тимченка та інші.

Слід відмітити, що в 1938 році діяло 687 народних домів, в яких працювало 1346 театральних та хорових гуртків, в яких брали участь близько 20 тисяч чоловік.

Запитання і завдання для самоконтролю

- Що відіграло найбільшу роль у розвитку національного театального мистецтва?
- Які фольклорно-пісенні традиції використано у театральному мистецтві кінця XIX - поч. XX ст. на Галичині?
- Хто заклав основи нової театальної естетики?

Рекомендована література

- Антонович Д. Українська музика / Д. Антонович // Українська культура. - К., 1993, - 442 с.
- Барвінський В. Огляд історії української музики / В. Барвінський // Історія української культури. - К., 1993. - 762 с.
- Бібліографія українознавства. - Вип. 2. Бібліографія та джерела музикознавства. - Львів, 1994. - 92 с.
- Бережницький О. Наші музики / О. Бережницький // Артистичний вісник. - Львів, 1905.-Зош. IX і X.- 152 с.
- Грінченко М. Історія української музики / М. Грінченко. - К., 1922. - 278 с.
- Залеський О. Погляд на історію української музики / О. Залеський // Шляхи. - Львів, 1916. - Ч. 9-10. - 620 с.
- Ільницький В. Листи артистичні / В. Ільницький // Зоря. - 1880. - 4.5. - 73 с.

- Історія світової культури: Навч. посіб. - 4-е вид. - Київ: Либідь, 2003.- 368 с.
- Шпорлюк Р. Українське національне відродження в контексті європейської історії кінця XVIII - початку XX століття / Р. Шпорлюк // Україна. Наука і культура. - Вип. 25. - К., 1991. - С.162.

Тема 4. Диригентсько-хорове мистецтво Галичини другої половини XIX – першої половини XX століття

Початок процесу формування диригентсько-хорового мистецтва полягає в діяльності аматорських хорів польських музичних товариств. З неї починається активне поширення хорового співу серед населення західноукраїнських земель. З середини XIX століття вагому роль у розвитку та популяризації хорового мистецтва виконувало Галицьке музичне товариство. У 80-их роках співацьке товариство «Лютня».

Хорове товариство «Лютня» було створено, виходячи з потреби влаштування величних свят. Серед українських і польських співаків кращими були: О.Мишуга, В.Славичек, І.Стотанчик, Романовський, Герасимович. У хорі також співали його перші диригенти С.Цетвинський і А.Вахнянин. За їх ініціативою до репертуару «Лютні» включалися твори галицький композиторів: М.Вербицького, С.Воробкевича, А.Вахнянина, а також М.Лисенка, П.Ніщинського.

«Лютня» постійно брала активну участь у музичному житті Галичини, наприклад відзначення 20-их роковин смерті Т.Шевченка відбувалося за участю чоловічого хору «Лютня» і його солістів А.Ардана, С.Цетвинського («Заповіт» М.Вербицького), О.Мишуга («Чи така наша доля» А.Вахнянина). Крім шевченківських концертів, артистичні сили «Лютні» брали участь у вечорі пам'яті М.Шашкевича 1888р. Хор виконав другий акт опери «Купало» А.Вахнянина.

З кожним роком «Лютня» удосконалювала свою професійну майстерність, відомі музиканти й композитори визнавали її провідний статус у музичному житті Львова та виховний вплив на людей. Хорове товариство

«Лютня» під керівництвом нового диригента М.Солтиса продовжувало свою творчу діяльність. Мішаним складом хору на одному із концертів 1899р. були виконані 10 українських народних пісень в обробці

Я.Галля («Ой на горі та жінці жнуть», «Не ходи, Грицю», «їхав козак за Дунай», «У сусіда хата біла», «Дівча в сінях стояло» та ін.).

У зв'язку із створенням українських музичних гуртків і товариств кращі професійні виконавці та аматори з українців щораз менше беруть участь у заходах «Лютні», таким чином поступово «Лютня» втрачає свою мистецьку майстерність. Втім, зігравши свою позитивну роль у становленні хорової культури Галичини, «Лютня» в силу політичних обставин у пізнішому часі стає чисто польським хором, провідником виключно польської музичної культури.

У 30-ті роки ХІХ ст. церковний хоровий спів на теренах Галичини - розповсюджене явище. Грунтовну хорову освіту давали церковні школи співу та дяківські бурси. Оновлено зміст диригентської та співацької підготовки в учительських семінарах та на курсах. Найкращі фахівці: С.Людкевич, В.Матюк, А.Вахнянин, М.Байко, Ф.Колесса - автори шкільних співаників для дітей та вчителів музики.

Дослідження української духовної музики на сьогоднішній день є одним із найактуальніших у музикознавстві. Богослужбовий спів вивчається різновекторно(роботи Б.Кудрика, Н.Герасимової-Персидської,Ю.Медведика, О.Шевчука, М.Федоріва, С.Павлишин Ю.Ясіновського, Л.Кияновської).Проте, малодослідженим залишається українськийцерковний спів, який разом із розвитком обрядових і богослужбових форм відзначається своїм духовним характером.

Основоюукраїнської духовнопісенної традиції стала пісня,культивована Греко-Католицькою Церквою. Однією із знаменних подій в історії української музики було укладення Почаївського «Богогласника» - антології українського духовного співу - ченцями-василіанами у 1790 році. Численні видання цього збірника духовних пісень у ХІХ ст., поширення низки богогласникових пісень у лірницьому репертуарі свідчать про велику

популярність української духовнопісенної культури у всіх верствах населення протягом XVIII - XIX ст., передусім завдяки тому, що її витокі, які у свій час увібрали ряд елементів західноєвропейської музичної культури, сягали корінням у давній український духовний спів та народну пісенність.

Як відомо, з другої половини XVIII ст. церква була єдиним місцем, де культивувалися європейська музика і спів.

У 1818 р. перемишльський єпископ І.Снігурський заснував у Перемишлі дяківський інститут, в якому викладалися: катехизм, пояснення недільних і святкових Євангелій та послань Апостолів, граматика церковнослов'янської мови, біблійна історія, пояснення чину Утрені й Вечірні, географія, церковний спів, Типик, обчислення рухомих свят засобом руки Дамаскина та Ірмологіон. Вперше впровадив у перемишльській соборній церкві хорівий нотний спів видавець «Граматики руської» Й.Левицький.

У 30-х рр. XIX ст. церковний нотний спів було введено також і у Львові. Основним музичним осередком була духовна семінарія. Відомо, що доля українського церковного співу зазнала чужих політичних впливів.

Запитання і завдання для самоконтролю

- Яка була тематика концертів, які організували аматорські та професійні колективи?
- Чим було викликане відродження професійного хорового мистецтва на Галичині?
- Які шляхи професіоналізації диригентсько-хорового мистецтва на Галичині? Охарактеризувати етапи розвитку.

Рекомендована література

- Барвінський В. Огляд історії української музики / В. Барвінський // Історія української культури. - К., 1993. - 762 с.
- Булка Ю.П. Музична культура Західної України / Ю. П. Булка // Історія української музики (1917 - 1941). - К., 1992. - Т. 4. - 720 с.
- Вахнянин А. Споми́ни з життя / А. Вахнянин. - Львів, 1908. - 137 с.

- Витвицький В. Століття уродин двох українських музик (Пам'яті П. Бажанського й С. Воробкевича) / В. Витвицький // Новий час. - Львів, 1936. -Ч. 103, 105, 107.-45 с.
- Галичина. Історія // Українська загальна енциклопедія (в 3-х т.). Львів - Станіславів - Коломия, 1935. - Т. 1.-753с.
- Музичне краєзнавство Буковини: Навч. посіб./ Укл.: О.В.Залуцький. - Чернівці: ЧНУ, 2003. - 88 с.
- Перський С. Популярна історія товариства «Просвіта» у Львові / С. Перський. Львів: Накладом т-ва «Просвіта», 1932. - 231 с.
- Черепанин М. Музична культура Галичини / М. Черепанин. - К.: Вежа, 1997. - 328 с.

Тема 5. Методичні засади і педагогічний почерк Миколи Колесси

Методика викладання диригування характеризується творчим підходом педагога до навчального процесу. Вся його діяльність, зокрема зміст і технологія навчання, завдання ґрунтуються на відповідних методичних засадах.

Педагогічний почерк М.Ф.Колесси в значній мірі оприділяють його загальна висока культура і ерудиція, обширні і глибокі знання, активна творча (композиторська і диригентська) діяльність, а також науковий підхід до свого предмету, знання педагогіки, психології та уміння використати їх в практиці навчання і виховання, досконале володіння методикою учбово- виховної роботи і творчий підхід до неї, повсякденна праця в пошуках нових форм і методів навчання.

Поруч з винятковою організованістю і дисциплінованістю, зібраністю і точністю, акуратністю і навіть педантичністю у відношенні до своєї справи, бажанням іти завжди в ногу з часом, йому була властива здатність не тільки доступно, цікаво, чітко і ясно подати матеріал, або відповісти на ті чи інші питання, що часто виникали під час роботи із студентами в класі, але й внести

в учбовий процес щось таке, що будить в них активність думки, хвилює розум і серце. Стремління якнайглибше проникнути у внутрішній світ, зрозуміти психологічний стан, правильно оцінити, а згодом і відповідно розвинути професійні дані кожного із своїх вихованців; уміння будувати свої взаємовідносини з ними на незвичайно доброзичливих, природних і водночас майже офіційних засадах, викликають повагу і довір'я, а разом і позитивну реакцію на кожне зауваження, а також давали можливість професорові знайти в їх особі своїх однодумців і послідовників.

З роками педагогічний таланти Миколи Колесси шліфувався і мужнів. Формувався власний, притаманний лише йому, почерк в роботі, вдосконалювалася методика проведення занять. Якщо, скажімо, на початку педагогічної діяльності йому властивий дещо авторитарний стиль в роботі, для якого характерні особлива строгість і вимогливість педагога надзвичайної точності і виконання всіх своїх вказівок, заперечення будь-яких альтернатив, а також стремління під час занять із студентами зробити буквально все, аж до найменших деталей, що згодом демократичні засади беруть верх. Професор частіше прислухався до думок студентів, надавав що раз більшого значення умінню кожного з них самостійно вирішувати поставлені перед ними завдання, що, в свою чергу допомагали їм глибше повірити у свої сили, ширше розкрити свої можливості, яскравіше проявити власну виконавську манеру.

Грані педагогічного таланту М.Колесси визначаються насамперед його вічним прагненням творчості, вмінням створити на уроках таку атмосферу, такий морально-психологічний клімат, які вже самі собою заперечують і виключають всяке буденне в підході до твору над яким працює студент, до справи, якою він займається і взагалі - до мистецтва. Невимушеність в спілкуванні, гостра реакція на те, що і як робить студент, приводить часто до певної імпровізації в проведенні занять. Однак ця, на перший погляд, непередбаченість в роботі педагога завжди обумовлюється конкретними завданнями по відношенню до конкретної індивідуальності, а співвідношення стихійного і свідомого, необхідного і випадкового визначається в першу чергу

тим наскільки яскрава у творчому відношенні особистість студента, які проблеми чи то з технічної, чи з виконавської сторін стоять перед ним на даному етапі, як він підготовлений до уроку і так далі. І саме тут яскраво спостерігається втілення знаменитої формули "вчитель-учень", яка ґрунтується не на механічних, а діалектичних зв'язках, за яких волевиявлення одного викликає відповідний відгук у іншого, що, в свою чергу, породжує ідеальний контакт, який сприяє динамічному зростанню обох. Таким чином, кожний урок, який проводив Микола Колесса є насправді чітко організованою цілістю, де імпровізаційність впоєднанні з ясно вираженою формою проведення занять, а також майстерністю і артистизмом педагога створюють враження, що саме зараз в цю хвилину вперше відкривається краса твору, осягається духовний та образний світ композитора. Емоційна насиченість занять, атмосфера загального захоплення, одухотвореність педагога і приносили студентам не тільки з фаху, але й збагачували духовно та інтелектуально. Все, що говорив професор, що і як він показував, що відкривав в глибинах творчості того чи іншого композитора, як доносив до розуму і серця студентів, роблячи все це доступним для всіх, захоплює і переконує, спрямовує на нові музичні відкриття. Отже секрет педагогічної майстерності М.Ф. Колесси, на нашу думку, не тільки в тому, що він завжди умів розпізнати, оцінити і розвинути таланти своїх учнів, а в тому наскільки глибоко він заражав їх закоханістю у свою професію.

Якщо стиль роботи М.Колесси із студентами протягом багаторічної педагогічної діяльності і зазнавав певних змін, то методика проведення занять, а також сам процес виховання майбутнього диригента залишалися недоторканими. В першу чергу це стосується поетапності в оволодінні студентом всіма компонентами своєї майбутньої професії - від засвоєння навичок самостійної підготовчої роботи над партитурою і опанування технічними і виразовими засобами, до уміння належним чином організувати і на високому художньому рівні забезпечити репетиційний і виконавський процеси, а також одержимості в повсякденній роботі педагога у формуванні особистості майбутнього диригента, розвитку його інтелекту, образного

мислення, виховання таких вольових якостей характеру, які б в майбутньому і допомагали йому успішно здійснювати надзвичайно складну організаційно-творчу діяльність в професійному мистецькому колективі.

Для самого М.Ф.Колесси, як диригента, поруч з високою виконавчою культурою, тонким відчуттям стилю, творчим темпераментом, точністю і майже скрупульозністю у передачі авторського тексту, властиві глибока продуманість і ювелірна відточеність технічних засобів виконання.

Розглядаючи мануальну техніку як базу для подальшої успішної діяльності майбутнього диригента він водночас зазначав, що вона є лише засобом для досягнення художніх цілей, диригентські тести, як її основній виразник стануть ефективними і допомогатимуть диригентові в реалізації його творчих намірів лише тоді, коли впливатимуть безпосередньо з музики.

Успіх в оволодінні технічними засобами виконання залежатиме, в першу чергу, від того, наскільки останні будуть тісно пов'язані з творчими завданнями. Бо якщо, наприклад, на початку навчання оволодіння технічними навичками стоїть на першому місці, то згодом з їх удосконаленням, в основу роботи педагога із студентом лягає вирішення чисто виконавських проблем. Однак, чим вищими надалі ставатимуть виконавські завдання, тим що раз удосконалюватимуться й технічні... і так без кінця. Ця діалектична закономірність, що базується на взаємозв'язку та взаємозалежності технічних засобів і творчих завдань на різних етапах підготовки студентів є, на нашу думку, основним зерном педагогічного методу навчання диригентів в класі професора М.Колесси.

Добиваючись того, щоб в процесі роботи в класі студент осягнув увесь структурний кістяк музичного твору професор завжди наголошував, що поруч з умінням бачити, чути всі деталі партитури, диригентові необхідні - внутрішня зосередженість, сильна воля, активна робота образного мислення, щоб у відповідності до загального задуму пережити кожен інтонаційний, кожен музичний образ і в момент виконання якнайкраще передати образний зміст музики, стиль і характер твору.

Уявіть собі, говорить М. Колесса, гірський пейзаж, де безліч великих і малих вершин створюють величну панораму гір. Проте серед них завжди буде одна — найвища... Так і при виконанні музичного твору. Кожна фраза, епізод, частина - мають свої динамічні "вершини", але серед них якась одна буде найвищою: вона і стане кульмінацією всього твору. Або говорячи про темп твору він завжди підкреслював: Тільки той темп правильний, який дозволяє диригентові досягнути правдивого і художнього виконання, щовідповідає духу, образному змісту твору, в якому найшвидший пасаж звучить виразно і природно. Свої пояснення професор часто підкріплював тим, що взявши диригентську палочку, сам виконував той чи інший епізод твору. Художні враження, які залишаються після таких показів, захоплюють студентів їх волі, надовго закарбовуються в пам'яті, спонукають до творчих пошуків.

Шліфуванню технічної майстерності студентів професор приділяв надзвичайно багато часу і сил. Справа ускладнюється тим, що диригент на відміну від інших виконавців (співаків, скрипалів, піаністів і т.д.) сам не відтворював безпосередньо звуковий образ. Він робив це з допомогою інших.

Працюючи над виразовістю диригентського жеста, який поруч з інформацією про темп, характер і динаміку повинен надихати виконавців на створення відповідного музичного образу, Микола Філоретович нагадував, що диригування це перш за все уміння жестів рук і відповідного виразу обличчя передавати учасникам хору чи оркестру внутрішній зміст музичного твору, уміння, в якому чимало спільного з акторським мистецтвом, а техніка диригування - це лише засіб втілення цього змісту.

Передаючи музикантам і співакам свою волю безпосередньо у всіх деталях, викликаючи у них ті художні наміри, які йому підказували внутрішня слухова уява, творча фантазія, диригент за допомогою образно-диригентської техніки викликає у них бажання самим зробити те, що необхідне для здійснення цих намірів. Таким чином, для того, щоб якнайточніше передати інформацію, і найтісніше увійти в контакт з виконавцями, диригент повинен завжди слідкувати, щоб його жести були осмисленими, доцільними і виразними, а техніка тактування, зокрема положення корпусу і рук, міміка

обличчя та інші компоненти - природними, раціональними, ніколи не перебільшеними. І накінець естетичними, адже диригент - це той же артист, і часто публіка ототожнює звучання музики з його жестами.

Музичний текст (мелодію, ритм, гармонію), нагадував Микола Філаретович, ми не сміємо змінювати динамічні й агогічні позначення, зафіксовані автором в партитурі, теж повинні бути повністю відтвореними. Але річ в тому, що ті динамічні й агогічні позначення ніколи не дають і не можуть дати нам абсолютної міри, абсолютної вартості. Звісна ж бо річ, що є різні "Г і різні "р",... тому поле для виявлення індивідуальності виконавця дає в першу чергу добір та тонке відпрацювання динамічних та агогічних відтінків. Далі, спосіб розміщення дихання, характер, побудова окремих епізодів, фраз може бути в різних диригентів різною. Дуже часто таке чи інше розуміння форми музичного твору може мати значний вплив на його інтерпретацію, бо з цим пов'язане відчуття та розміщення кульмінацій. Ну і, нарешті, темп і агогіка мають величезний вплив на реалізацію в жести даного музичного твору чи його частини, на відповідний добір диригентської схеми...

Отже, методичні засади формування диригентської школи М.Ф.Колесси та постановка методичних проблем щодо вдосконалення підготовки вчителя сприятиме застосуванню творчого підходу до викладання диригування у вищих навчальних закладах, дозволить сформувати цілі, зміст і структуру навчально-виховного процесу з урахуванням творчих засад, спираючись на категорії високої професійності.

Запитання і завдання для самоконтролю

- В чому полягає техніка диригування професора М.Колесси?
- Які твори оприділяють особливий композиторський стиль М.Ф.Колесси?
- Як формується образне мислення диригента у трактуванні Миколи Філаретовича?

Рекомендована література

- І. Баренбайн Л.А. Музична педагогіка та виконавство / Баренбайл І. К. - 1991, 41с.
- Волинський Й. Композитор Микола Колесса / Й. Волинський. - Л., 1954., С.19- 25,28,41.
- Загайкевич М. Музичне життя Західної України другої половини ХІХ ст. / М. Загайкевич. -К., 1960. С.51.
- Коваль Л.Г. Музично-естетичне виховання / Л. Г. Коваль. К. - 1991, 41с.
- Колесса М. Основи техніки диригування / М. Колесса. - К., Муз.Україна, 1960. – С. 29, 32-39.

Тема 6. Оркестрове мистецтво Прикарпаття (1848 – 1939рр.)

Оркестрове виконавство в Західній Україні пройшло складний і тривалий шлях становлення та розвитку. Значну роль у цьому процесі відіграли українські культурно-освітні та музичні товариства, що працювали в регіоні протягом другої половини ХІХ - першої третини ХХ століття.

Тривалий час музичне життя на західноукраїнських землях, як і в усій Україні, зосереджувалося переважно на хоровому співі та домашньому музикуванні. Оркестрових колективів було мало, що пояснювалося браком фахових музикантів та диригентів, а також малою кількістю музичних інструментів, які коштували досить дорого.

У другій половині ХІХ ст. починають виникати невеликі гуртки любителів музики, а тому побутове й домашнє музикування набирає організованих форм. Тож у другій половині ХІХ століття засновуються різні українські товариства та організації, при яких створюються різноманітні оркестрові колективи.

Провідну роль у розвитку оркестрового мистецтва Галичини відіграли спеціальні музичні товариства, діяльність яких значно розширилась наприкінці ХІХ - у першій половині ХХ століття. Своєю головною метою вони вбачали розвиток українського мистецтва, підвищення рівня музичної культури краю.

Серед важливих проблем тогочасності була проблема створення оркестрових колективів та їх професійний рівень. При різноманітних товариствах працювали численні духові, струнно-смичкові, мандолі нові колективи, але повноцінного симфонічного оркестру, в принципі, створено так і не було. виправити дану ситуацію спробувало Музичне товариство ім.М.Лисенка. Навколо цього товариства об'єднувалися музиканти-аматори та професійні виконавці, композитори й диригенти.

У середині 20-их років при товаристві, завдяки зусиллям С.Людкевича, виникає симфонічний оркестр, що бере активну участь у музичному житті Галичини. Перший концерт колективу відбувся 27 травня 1923 року у Львові. До програми увійшли: Симфонія Соль мажор Й.Гайдна, увертюра «Фінгалова печера» Ф.Мендельсона, Симфонія Ре мажор М.Вербицького в інструментовці С.Людкевича.

Диригентами колективу були М.Колесса та А.Рудницький. Створення цього колективу дало змогу ознайомити слухачів із численними симфонічними та вокально-симфонічними творами Д.Січинського, С.Людкевича, В.Барвінського, М.Колесси та ін.

Значну роль у становленні й розвитку оркестрового виконавства західноукраїнських земель відіграли музичні товариства «Боян», що успішно функціонували у багатьох містах й містечках Галичини.

На Прикарпатті спроба заснувати «Боян» була зроблена 1895 року в Коломиї Денисом Січинським. Першим диригентом став о.Теодозій Кирп'як. При товаристві, крім хору, працював симфонічний оркестр, що брав участь у всіх значних музичних подіях, які відбувалися в місті.

Розквіт «Коломийського Бояна» припадає на 20-30-ті роки ХХ століття. У цей час відбуваються спільні виступи хору й симфонічного оркестру під орудою Романа Рубінгера, тодішнього директора музичної школи. За цей час у репертуарі колективу з'явилися такі твори, як симфонія М.Вербицького, музика картина «Титар» Б.Вахнянина, увертюра до опери «Наталка Полтавка» М.Лисенка, кантата-симфонія «Кавказ» С.Людкевича, тощо. Оркестр бере

участь у численних заходах, що проходять у місті, та отримує визнання за його межами.

«Станіславський Боян» був заснований 16 червня 1896 року завдяки Денису Січинському, який 1899 року переїхав до Станіслава. Він був диригентом хору та редактором музичного видавництва «Боян», а також засновником першої української музичної школи, що виникла 1902 року.

Поряд із музичними товариствами певну роль у розвитку музичного мистецтва Західної України відігравали культурно-освітні товариства. Серед найбільш активних товариств була «Просвіта». У Галичині перший осередок товариства був заснований у Львові 1868 року. Згодом філії товариства організовуються по всій Галичині. Різноманітні колективи діяли в усіх куточках Західної України, а саме - духові, струнно-смічкові, мандолі нові оркестри.

В Галичині на початку ХХ століття на 83 філії «Просвіти» діяло 17 різних оркестрів. Просвітянські оркестри були трьох типів: струнно-смічкові, духові та мандолі нові, хоч більшу частину становили духові.

Таким чином, праця різноманітних українських товариств у напрямі створення оркестрових колективів, підвищення професійного виконавського рівня музикантів, збільшення виступів сприяла активному становленню оркестрової виконавської культури Західної України другої половини ХІХ - першої третини ХХ століть.

Запитання і завдання для самоконтролю

- Що сприяло виникненню оркестрових колективів на Галичині, зокрема в Станіславі?
- Яку роль відігравав «Боян» у становленні оркестрового мистецтва на Прикарпатті?

Рекомендована література

- Виткалов В.Г. Українська культура: сторінки історії ХХ століття / В. Г. Виткалов. - Рівне: Ліста, 1997. - С.342 - 343.

- Галичина. Історія // Українська загальна енциклопедія (в 3-х т.). Львів - Станіславів - Коломия, 1935. - Т. 1. - 753 с.
- Кривий В. Концерт професіональних артистів / В. Кривий // Наддніпрянська правда. - 1974. - 30 листопада.
- Напорт П. Народня культура й культура особистости / Пер. з нім. М.Галущинського / П. Напорт. - Львів: Накл. товар. «Взаємна поміч галицьких і буковинських учителів і учительок», 1921. - 52 с.
- Пазовский А. Записки дирижера / А. Пазовський. - М.: Музика. 1966. -35 с.
- Рудницький А. Українська музика: Історико-критичний огляд / А. Рудницький. - Мюнхен: Дніпрова хвиля, 1963. - 406 с.
- Черепанин М. Музична культура Галичини / М. Черепанин. - К.: Вежа, 1997. - 328 с.
- Ярошенко І. Мистецький колектив і національне відродження / Ірина Ярошенко // Гуманістичний вісник. Львівське міжобласне гуманітарне товариство. Львів, 1999,-Ч. 1-2.-84 с.

Тема 7. Творчість Ольги Окуневської

Серед діячів української культури чимало обдарованих, яскравих особистостей, імена яких не зайняли поки що належного їм місця в пам'яті нащадків. До них слід віднести і визначну піаністку та педагога, одну із зачинателів західноукраїнської фортепіанної школи - Ольгу Окуневську.

Вона походила з давнього священичого роду Окуневських, який був у авангарді культурного відродження на Покутті разом із родинами Кобринських, Шухевичів, Озаркевичів і багатьох інших. Її рід упродовж ХІХ століття постачав українській культурі визначних діячів у галузі політики, літератури, науки та музики.

Народилася 1875 року в селі Яворові на Гуцульщині, у якому її батько Іполит у 1868 році отримав посаду священика. У їхньому домі часто бували видатні тогочасні українські письменники, поети, діячі науки й культури:

І.Франко, Леся Українка, М.Коцюбинський, В.Стефаник, М.Грушевський, Гнат Хоткевич, В.Шухевич та багато інших.

Ольга вчилася у місцевій парафіяльній школі. Музичну освіту вона отримала у Віденській консерваторії. Після закінчення навчання у Відні Ольга їде до Києва і деякий час бере уроки з фортепіано у М.Лисенка. У Києві знайомиться з Лесею Українкою і входить до кіл національно свідомої української інтелігенції.

З 1896 року О.Окуневська живе в Перемишлі. На той час це був значний культурний центр Галичини, друге, за значенням, після Львова місто краю, у якому з кінця ХІХ століття розпочався активний процес становлення професіоналізму в музичній культурі Західної України. Це був час, коли настала нагальна потреба в підготовці та вихованні професійних національних музичних кадрів.

Вивчення історії фортепіанного виконавства та музичної освіти в Галичині кінця ХІХ століття бере свій початок саме з імені Ольги Окуневської. Вона була однією з перших професійних українських піаністів. Разом із піаністкою Ольгою Ціпановською була засновницею фортепіанної школи в Перемишльському дівочому ліцеї. О.Окуневська більше як 25 років очолювала цю школу, яка стала значним осередком музичної освіти в Галичині.

За свою багаторічну вчительську працю вона виховала багатьох учениць, сформувавши їхній світогляд та піаністичні принципи в початковий період. Серед них дві найвизначніші, що проставили як її ім'я, так і галицьку піаністичну школу початку ХХ століття. Це - Наталія Кміцикевич-Цибреківська (1896 - 1986), яка після ліцею вчилася у Вищому музичному інституті ім.М.Лисенка у Львові та у Віденській музичній академії в К.Радля й інших; концертувала в Західній Україні, в Радянські часи працювала в музичному училищі Станіслава та Володимира Божейко (1895 - 1955), яка вчилася у Теодора Лешетицького, Еміля Зауера й А.Кессісоглу у Віденській музичній академії, концертувала у Відні, Празі, Грацу та Західній Україні. Вона була першою галицькою піаністкою, що почала виступати на

європейських концертних естрадах. Високофаховим мистецьким рівнем свого виконання зробила відчутний внесок у підвищення музичної культури Західної України.

Окрім педагогічної діяльності, О.Окуневська постійно займалася концертно-виконавською діяльністю по містах Західної України. Брала активну участь у громадському житті Перемишля і Львова. Вона неодноразово виступала у концертах до шевченкових роковин, виконуючи твори М.Лисенка.

У 1898 році вона виступала разом із всесвітньовідомою співачкою Соломією Крушельницькою як акомпаніаторка. У 1923 році, після смерті сестри Наталки, Ольга покидає педагогічну працю і назавжди повертається в Яворів у будинок своїх батьків. Ольга прожила найдовше з усіх Окуневських і померла у 1960 році. Прожила самотньо. До 1939 року вона вела велике господарство, мала прислугу, яка їй допомагала. З приходом Радянської влади господарство ліквідували, прислуги не стало, і стара жінка доживала свій вік у матеріальних нестатках. О. Окуневська стала однією із засновниць перемишльської піаністичної школи і відіграла велику роль у становленні, розвитку й успіхах галицького піанізму. Її виконавська, педагогічна та громадська діяльність долучається як самодостатня частка до складного процесу становлення професіоналізму в західноукраїнській музичній культурі.

Запитання і завдання для самоконтролю

- Яке місце у житті О.Окуневської займав Перемишль?
 - Що зумовило відкриття української музичної школи?
3. Як формувалася галицька піаністична школа?

Рекомендована література

- 1.Абрамович С., Тілло М., Чікарькова М. Культурологія: Навч. посіб. / М. Чікарькова, М. Тілло, С. Абрамович. - К.: Кондор, 2005. - 352 с.
- 2.Барвінський В. Огляд історії української музики / В. Барвінський // Історія української культури. - К., 1993. - 762 с.

- Бережницький О. Наші музики / О. Бережницький // Артистичний вісник. - Львів, 1905.-Зош. IX і X.-152 с.
- Галичина. Історія // Українська загальна енциклопедія (в 3-х т.). Львів - Станіславів - Коломия, 1935. - Т. 1. - 753 с.
- Гарас М. Ілюстрована історія товариства „Українська Школа” / М. Гарас. - Чернівці. 1937. - 12 с.
- Рудницький А. Українська музика: Історико-критичний огляд / А. Рудницький. - Мюнхен: Дніпрова хвиля, 1963. - 406 с.
- Хоменко В.Я. Українська і світова культура: Підручник / В. Я. Хоменко. - К.: Україна, 2002. - 333 с.
- Черепанин М. Музична культура Галичини / М. Черепанин. - К.: Вежа, 1997. - 328 с.

Тема 8. Діяльність Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка в Коломії

Процес становлення національної музичної освіти в Галичині у перші десятиліття ХХ століття тісно пов'язаний з діяльністю Вищого музичного інституту ім.М.Лисенка. Вищий музичний інститут заснований у Львові 1903 року з ініціативи членів товариства «Львівський Боян» і «Сокіл» під егідою «Союзу співацьких і музичних товариств». Більше, ніж сторічна історія діяльності музичного інституту (з 1939р. - Львівська державна консерваторія, а з 2000р. - Музична академія ім.М.Лисенка) довела життєдайність цієї установи, яка в нових історичних реаліях утвердила свою доцільність і значущість у підготовці професійних музичних кадрів в Україні.

Вищий музичний інститут ім.М.Лисенка мав у багатьох містах Галичини філії, а саме - філії у Коломії. Одним із ініціаторів відкриття філій у містах Галичини був С.Людкевич.

Починаючи з 1912 року, директор інституту В.Барвінський та його інспектор С.Людкевич організовують філії у Стрию (1913), Станіславові (1921), Дрогобичі (1923), Перемишлі (1924), Бориславі (1924), Тернополі

(1928), Самборі (1928), Коломиї (1929), Яворові (1930), Золочеві (1931), Рогатині (1938).

На початку своєї діяльності більшість філій були незалежними від центрального Музичного інституту у Львові. Організовувалися вони відповідно до локальних умов і складу музичних викладацьких сил.

Філія Вищого музичного інституту ім.М.Лисенка в м.Коломиї була заснована у 1929 році з ініціативи Романа Рубінгера, який став довголітнім директором філії і викладачем скрипки, а також Романа Ставничого. Р.Рубінгер закінчив Вищий музичний інститут у Львові після Першої світової війни і в 1931 році повернувся до рідного міста. Р.Ставничий, юрист за освітою, навчався у Львівському університеті, один із керівників і провідних диригентів хорового товариства «Коломийський Боян».

Починалася праця Музичного інституту в Коломиї у двох кімнатах тодішнього Народного Дому та у класах гімназії «Рідна школа». Педагогів спочатку було небагато: крім директора - вчителя гри на скрипці, скрипку викладали Р.Ставничий та П.Баран; фортепіано деякий час викладали Ірина Сатурська та Анастасія Гісовська, яка активно працювала викладачем ритмічної гімнастики; клас віолончелі вів Яків Козарчук; теоретичні предмети викладали управитель - Р.Рубінгер, А.Гісовська (сольфеджіо), Яків Козарчук (гармонію).

Предмети, які вивчалися в Інституті, поділялися на: головні предмети - теорія, композиція, сольний та хоровий спів, фортепіано й оркестрові інструменти; побічні предмети - музична теорія, гармонія, додатковий інструмент - фортепіано та історія музики (західноєвропейська, східноєвропейська до новітніх часів, орієнтальна, грецька та церковна музика) і необов'язкові, куди входили всі сценічні дисципліни - декламація, міміка, сценічна поведінка, танець, основи італійської мови.

На початку діяльності філії діяли фортепіанний, струнний і вокальний відділи. Навчання гри на фортепіано було основою кожної музичної школи, тому у філії Вищого музичного інституту ім.М.Лисенка з уведенням у дію реформи Статуту (1910- 1911) створили три ступені (по три роки навчання) з

певним поділом на вищий, середній і нижчий курси, що разом становило дев'ять років.

Приоритетними цінностями у підготовці майбутніх музикантів були професіоналізм та виконавська майстерність, що базувалися на вивченні піаністичної літератури різних стилів, а також на впровадженні нових поглядів у педагогіці і виконавстві. З інших спеціальностей термін навчання був коротший. Термін навчання гри на скрипці тривав сім років, а пізніше збільшився до восьми. Сольний спів вивчався протягом п'яти років.

Важливе місце у навчальних планах займав хоровий спів, який визначався програмою як головний предмет. Викладався він окремо для жінок і чоловіків та готував диригентів хору. Навчання хорового співу тривало протягом трьох років. Навчання гри на віолончелі тривало шість років.

Діяльність філії у Коломиї була припинена 19 грудня 1939 року у зв'язку з реорганізацією закладів культури і мистецтв Галичини. У післявоєнні роки на базі філії в Коломиї у грудні 1939 року була сформована музична школа, яка продовжує свою роботу по сьогоднішній день. Діяльність Вищого музичного інституту високо підняла українське музичне мистецтво в Коломиї в перші десятиліття ХХ століття.

Запитання і завдання для самоконтролю

- Під впливом яких товариств був заснований Вищий музичний інститут у Львові?
- Хто був ініціатором відкриття філії у містах Галичини ВМІ?
- Хто з талановитих і відомих музикантів закінчили Коломийську філію ВМІ?

Рекомендована література

- Бажанський П. Історія руского церковного пенія \ П. Бажанський // Душпастыррь. - Львов, 1890. - Ч. 12 - 21. - 39 с.
- Бажанський П. Руско-народна натуралістична музика / П. Бажанський. - Перемишль, 1923. - 50 с.
- Барвінський В. Огляд історії української музики / В. Барвінський // Історія української культури. - К., 1993. - 762 с.

- Бережницький О. Наші музики / О. Бережницький // Артистичний вісник. - Львів, 1905.-Зош. IX і X,- 152 с.
- Виткалов В.Г. Українська культура: сторінки історії ХХ століття / В. Г. Виткалов. - Рівне: Ліста, 1997. - С.342 - 343.
- Кудрик Б. Огляд історії української церковної музики / Б. Кудрик. - Львів, 1937.-84с.
- Огієнко І.І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу І. І. Огієнко. - К.: Абрис, 1991. - 272 с.
- Перський С. Популярна історія товариства «Просвіта» у Львові / С. Перський. - Львів: Накладом т-ва «Просвіта», 1932. - 231 с.
- Черепанин М. Музична культура Галичини / М. Черепанин. - К.: Вежа, 1997. - 328с.

10.Шпорлюк Р. Українське національне відродження в контексті європейської історії кінця ХVІІІ - початку ХХ століття Р. Шпорлюк // Україна. Наука і культура. - Вип. 25. - К., 1991. - С.162

Тема 9. Василь Їжак – його роль в культурно-освітньому житті

Прикарпаття

Василь Еммануїлович Їжак (03.04.1931 - 30.04.1994) - талановитий диригент, композитор-аматор, педагог, громадський діяч, Заслужений працівник культури України. У 1957 році з відзнакою закінчив Львівське музичне училище ім.С.Людкевича за спеціальністю хорове диригування. З 1958-го - по 1964-ий навчався у Львівській державній консерваторії ім.М.Лисенка (клас М.М.Анткова), здобувши фах диригента хору та викладача хорових дисциплін.

За час проживання у місті Львові створив декілька хорових колективів у селах львівської області, виховував у хористів почуття національної гордості на найкращих взірцях української хорової культури, використовуючи творчість А.Веделя, Д.Бортнянського, М.Лисенка, К.Стеценка, М.Леонтовича, Д.Січинського.

У 1960 році починає свою педагогічну діяльність у Дрогобицькому педагогічному інституті ім.І.Франка на посаді викладача музики і співів, а в 1965 він отримує посаду старшого викладача методично-хорової кафедри. Працюючи в цьому навчальному закладі сім років, окрім педагогічної роботи, бере активну участь в організації культурно-громадського життя міста, організовує студентський хор «Гаудеамус», певний час керує чоловічою капелою «Бескид», а також працює хормейстером вокально-хореографічного колективу «Пролісок».

У 1967 році В.Е.Їжака запрошує на новостворений музично-педагогічний факультет Івано-Франківського педагогічного інституту

О.А.Устенко, де вже з грудня цього ж року його обирають завідувачем кафедри методики музичного виховання, співів та диригування. Він створює факультетський хоровий колектив, а також запроваджує в програмах навчання курсові хори.

В.Їжак - фундатор вокально-хореографічного ансамблю «Верховинка» та чоловічого хору «Явір», керівник хорового колективу освітян міста Івано-Франківська.

Композиторський доробок В.Їжака озвучили провідні західноукраїнські колективи «Росинка» та «Легінь», а його хорова спадщина увійшла до репертуарного списку хорових колективів не тільки Івано-Франківської області, а й визначних колективів України - Закарпатського народного хору, Буковинського ансамблю пісні і танцю та інших.

Плідною була співпраця В.Їжака з лауреатом Національної премії ім.Т.Шевченка поетом Степаном Пушиком, на чиї слова написано багато музичних композицій.

Впродовж багаторічної педагогічної діяльності В.Їжак виховав багато професіоналів-музикантів, котрі займають почесне місце в науковому, виконавському і суспільно-громадському житті нашої держави. Серед них: заслужені діячі мистецтв України: М.Сливоцький, Х.Михайлюк, кандидат мистецтвознавства, професор Л.Серганюк; заслужені артисти України:

О.Молодій, М.Ортинська, О.Черсак, І. Жеребецька; заслужені працівники культури України: П.Чоловський, Ю.Фейда, Б.Данилишин, І. Демидюк, доктор мистецтвознавства, заслужений артист України, професор М. В.Черепанин; кандидати мистецтвознавства: Л. Шегда, Р.Дудик, Ю.Волощук; кандидати педагогічних наук: М.Вовк, О.Шуляр, І.Фрайт, Г.Карась, Б.Кіндратюк, Р.Кузьменко; заслужені вчителі України: М.Сокіл, М.Михайлюк, Л.Грабець; композитори: Р. Жук, М. Волинський, М. Кучера, І. Іванців та інші його послідовники, котрі несуть у життя знання і вміння, розвиваючи музичну хорову науку та культуру.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Яка заслуга В.Їжака в культурно-освітньому житті Прикарпаття?
2. Які духовні та культурні цінності ісповідував В.Їжак?
3. Які колективи створив В. Їжак?

Рекомендована література

- Булка Ю.П. Музична культура Західної України / Ю. П. Булка // Історія української музики (1917 - 1941). - К., 1992. - Т. 4. - 720 с.
- Витвицький В. Століття уродин двох українських музик (Пам'яті П. Бажанського й С. Воробкевича) / В. Витвицький // Новий час. - Львів, 1936. -Ч. 103, 105, 107.-45 с.
- Виткалов В.Г. Українська культура: сторінки історії ХХ століття В. Г. Виткалов. - Рівне: Ліста, 1997. - С.342 - 343.
- Галичина. Історія // Українська загальна енциклопедія (в 3-х т.). Львів - Станиславів - Коломия, 1935. - Т. 1. — 753 с.
- Гарас М. Ілюстрована історія товариства „Українська Школа” / М. Гарас. - Чернівці. 1937. - 12 с.

- Подольська Є.А., Лихвар В.Д., Іванова К.А. Культурологія: Навч. посіб. /К. А. Іванова, В. Д. Лихвар, Є. А. Подольська.- К.: Центр навчальної літератури, 2003. - 288 с.
- Роллан Р. Музыкально-историческое исследование Р. Роллан. - М.: Музыка, 1986.-Т.І.
- Черепанова С. Проблема людини в українському мистецтві: Навч. посіб. / С. Черепанова. - Львів: Світ, 2001. - 296 с.

Запитання та завдання для самостійної роботи

- Яке значення для Галичини мало її прилучення до Австрії? Висвітліть культурно-освітній аспект подій.
- Які чинники здійснювали найвагоміший вплив на розвиток хорового мистецтва на Галичині у ХІХ столітті?
- На яких принципах базувалися основні тенденції культурного життя в краї?
- Які європейські релігії, звичаї та культура були представлені в Галичині?
- У чому полягали особливості змісту культурно-освітніх процесів у Галичині в ХІХ ст.?
- Яке завдання виконувала церковна хорова музика в краї у другій половині ХІХ ст.?
- Діяльність яких відомих композиторів Західної України мали вплив на розвиток професійного хорового мистецтва краю?
- Який вплив мали українські товариства на культурні традиції Галичини?
- Що відіграло найбільшу роль у розвитку національного театрального мистецтва?
- Які фольклорно-пісенні традиції використано у театральному мистецтві кінця ХІХ - поч.ХХ ст. на Галичині?
- Хто заклав основи нової театральної естетики?

- Яка була тематика концертів, які організовували аматорські та професійні колективи?
- Чим було викликане відродження професійного хорового мистецтва на Галичині?
- Які шляхи професіоналізації диригентсько-хорового мистецтва на Галичині? Охарактеризувати етапи розвитку.
- В чому полягає техніка диригування професора М. Колесси?
- Які твори оприділяють особливий композиторський стиль М. Ф. Колесси?
- Як формується образне мислення диригента у трактуванні Миколи Філаретовича?
- Що сприяло виникненню оркестрових колективів на Галичині, зокрема в Станіславові?
- Яку роль відігравав «Боян» у становленні оркестрового мистецтва на Прикарпатті?
- Яке місце у житті О. Окуневської займав Перемишль?
- Що зумовило відкриття української музичної школи?
- Як формувалася галицька піаністична школа?
- Під впливом яких товариств був заснований Вищий музичний інститут у Львові?
- Хто був ініціатором відкриття філії у містах Галичини ВМІ?
- Хто з талановитих і відомих музикантів закінчили Коломийську філію ВМІ?
- Яка заслуга В. Їжака в культурно-освітньому житті Прикарпаття?
- Які духовні та культурні цінності ісповідував В. Їжак?
- Які колективи створив В. Їжак?

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
•	Характеристика культурних та мистецьких традицій Галичини.	1
•	Порівняльний аналіз методичних та педагогічних принципів представників львівської диригентської школи.	1
•	Музично-теоретичний аналіз композиторських та просвітницьких традицій митців Галичини.	1
•	Аналіз диригентсько-хорового мистецтва Галичини другої половини ХІХ – першої половини ХХ століття.	1
•	Музично-теоретичний та виконавський аналіз методів викладання Миколи Колесси та його послідовників.	1
•	Характеристика концертного життя краю другої половини ХІХ століття.	2
•	Характеристика творчості західноукраїнських композиторів: національні традиції і європейські тенденції.	1
•	Духовні твори у розвитку західноукраїнської диригентської школи	1
•	Культурно-освітнє життя Прикарпаття у сучасних умовах: характерні особливості.	1
Всього		10

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
•	Пошукова робота у бібліотеках: опрацювання матеріалу. Культура та мистецькі традиції на території Галичини.	6
•	Проаналізувати роль культурно-освітніх процесів у Галичині в XIX столітті («Руська Бесіда», товариство «Просвіта» та інші товариства).	8
•	Охарактеризувати значення української пісні в театральному мистецтві на Галичині.	5
•	Опрацювати аспекти розвитку Диригентсько-хорового мистецтва Галичини другої половини XIX – першої половини XX століття.	6
•	Проаналізувати роль композиторського доробку Миколи Колесси.	5
•	Прослухати твори відомих композиторів краю та зробити характеристику їхньої творчості.	7
•	Оркестрове та інструментальне мистецтво: порівняльний аналіз.	8
•	Пошукова робота нових матеріалів про діяльність Вищого музичного інституту ім. М.Лисенка в Коломиї.	8
•	Зібрати відомості про відомих митців краю. Василь Їжак – його роль в культурно-освітньому житті Прикарпаття.	7
Всього		60

Методи навчання

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів під час проведення лекційних та семінарських занять застосовуються такі навчальні технології:

- семінари-дискусії;
- лекція-зустріч з видатними діячами мистецтва
- прослуховування музичних творів.

Методи контролю

VI початковий семестр. Модульний контроль №1 (контрольна робота)

№ п/п	Теми, що виносяться на контрольний захід	Максимальний бал
1	Духовна культура та мистецькі традиції на території Галичини.	25
2	Особливості культурно-освітніх процесів у Галичині в XIX столітті («Руська Бесіда», товариство «Просвіта» та інші товариства).	
3	Просвітницька спрямованість української пісні в театральному мистецтві на Галичині.	
4	Диригентсько-хорове мистецтво Галичини другої половини XIX – першої половини XX століття.	

5	Методичні засади і педагогічний почерк Миколи Колесси.	
---	--	--

VI початковий семестр. Модульний контроль №2 (контрольна робота)

№ п/п	Теми, що виносяться на контрольний захід	Максимальний бал
1	Оркестрове мистецтво Прикарпаття (1848 – 1939рр.).	25
2	Творчість Ольги Окуневської.	
3	Діяльність Вищого музичного інституту ім. М.Лисенка в Коломиї.	
4	Василь Їжак – його роль в культурно-освітньому житті Прикарпаття.	

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота		Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	50	100
25	25		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		

60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методичне забезпечення

- Опорний конспект лекцій з курсу «Музичне краєзнавство»
- Доронюк В. Курс техніки диригування / В. Доронюк. - Івано-Франківськ, 2004. – 292 с.
- Доронюк В. Методика викладання диригування / В. Доронюк. - Івано-Франківськ, 2005. – 282 с.
- Ярошенко І. Мистецтвом встелені шляхи / І. Ярошенко. – Чернівці: Прут, 2004. –220с.
- Савчук О. Музична Буковина / О. Савчук. – Чернівці: Букрек, 2010. – 72 с.

Рекомендована література

Базова

- Абрамович С., Тілло М., Чікарькова М. Культурологія : Навч. посіб. / М. Чікарькова, М. Тілло, С. Абрамович. – К. : Кондор, 2005. – 352 с.
- Альманах першого крайового конкурсу хорів у Галичині. – Львів, 1943. – 62 с.

- Андрусів І. О. Західноукраїнські молодіжні товариства „Сокіл”, „Січ”, „Пласт”, „Луг” / І. О. Андрусів. – Івано-Франківськ, 1992. – 98 с.
- Антонович Д. Українська музика // Українська культура / Д. Антонович. – К., 1993. – 442 с.
- Бажанський П. Історія руского церковного пенія // Душпастырь / П. Бажанський. – Львов, 1890. – Ч. 12 – 21. – 39 с.
- Бажанський П. Руско-народна натуралістична музика / П. Бажанський. – Перемишль, 1923. – 50 с.
- Бажанський П. Наші руські музикальні твори / П. Бажанський // Діло. – 1881. – Ч. 17. – 132 с.
- Барвінський В. Огляд історії української музики / В. Барвінський // Історія української культури. – К., 1993. – 762 с.
- Бережницький О. Наші музики / О. Бережанський // Артистичний вісник. – Львів, 1905. – Зош. IX і X. – 152 с.
- Бібліографія українознавства. – Вип. 2. Бібліографія та джерела музикознавства. – Львів, 1994. – 92 с.
- Білецький Л. О. Ю. Федькович / Л. О. Білецький // Самостійна думка. – Чернівці, 1934. – 32 с.
- Білик Б.І. Етнополітична історія України (860 – 1900 рр.): Монографія / Б. І. Білик. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. – 245 с.
- Біликовський І. Порфирій Бажанський / І. Біликовський // Альманах музичний. – Львів, 1904. – 93 с.
- Біликовський І. Віктор Матюк / І. Біликовський // Ілюстрований музичний календар. – Львів, 1906. – 82 с.
- Білинська М. Сидір Воробкевич / М. Білинська. – К., 1962. – 46 с.

- Білоус В. Етнографічні дослідження на західноукраїнських землях у третій чверті XIX ст. / В. Білоус. – Львів, 2000. – С. 33.
- Бокань В. Культурологія: Навч. посіб. / В. Бокань – К. : МАУП, 2000. – 136 с.
- Булка Ю. П. Музична культура Західної України // Історія української музики (1917–1941) / Ю. П. Булка. – К., 1992. – Т. 4. – 720 с.
- Витвицький В. Століття уродин двох українських музик (Пам'яті П. Бажанського й С. Воробкевича) / В. Витвицький // Новий час. – Львів, 1936. – Ч. 103, 105, 107. – 45 с.
- Виткалов В. Г. Українська культура: сторінки історії XX століття / В. Г. Виткалов. – Рівне : Ліста, 1997. – С. 342 – 343.
- Галичина. Історія // Українська загальна енциклопедія (в 3-х т.). – Львів – Станиславів – Коломия, 1935. – Т. 1. – 753 с.
- Загайкевич М. Музичне життя Західної України другої половини XIX ст. / М. Загайкевич. – К., 1960. – 190 с.
- Залеський О. Погляд на історію української музики / О. Залеський // Шляхи. – Львів, 1916. – Ч. 9–10. – 620 с.
- Історія української культури. Зб. док. і матеріалів / За ред. С. Клапчука і В. Остафійчука. – К., 2000. – С. 110 – 111.
- Козаренко О. Феномен української національної музичної мови / О. Козаренко. – Львів, 2000. – 286 с.
- Колесса М. Кілька слів про диригентську діяльність С. П. Людкевича / Творчість С. Людкевича / М. Колесса. – К., 1979. – 62 с.
- Колесса М. Основа техніки диригування / М. Колесса. – К. : Музична Україна, 1973. – 197 с.

- Кудрик Б. Огляд історії української церковної музики / Б. Кудрик. – Львів, 1937. – 84 с.
 - Музичне краєзнавство Буковини : Навч. посіб. / Укл. : О. В. Залуцький. – Чернівці: ЧНУ, 2003. – 88 с.
 - Черепанин М. Музична культура Галичини / М. Черепанин. – К. : Вежа, 1997. – 328 с.
 - Шпорлюк Р. Українське національне відродження в контексті європейської історії кінця XVIII – початку XX століття / Р. Шпорлюк // Україна. Наука і культура. – Вип. 25. – К., 1991. – С. 162.
 - Ярошенко І. Мистецький колектив і національне відродження / Ірина Ярошенко // Гуманістичний вісник. Львівське міжобласне гуманітарне товариство. – Львів, 1999. – Ч. 1–2. – 84 с.
 - Ярошенко І. Методичні засади і педагогічний почерк М. Колесси / Ірина Ярошенко // Науковий вісник Чернівецького університету : Збірник наукових праць. – Вип. 202. Педагогіка та психологія. – Чернівці : Рута, 2004. – 208 с.
34. Ярошенко І. Музичне краєзнавство Західної України XIX – XX століть: професійно-хорове мистецтво Буковини: Навч. посіб. / Ірина Володимирівна Ярошенко. – К.: Видавництво « Білий Тигр», 2015. – 220 с.

Допоміжна

- Буковина. Історичний нарис. – Чернівці : Зелена Буковина, 1998. – 416 с.
- Вахнянин А. Спомини з життя / А. Вахнянин. – Львів, 1908. – 137 с.
- Вербицький М. О пінію музикальном / М. Вербицький // Галичанин. – Львов, 1863. – Кн. 1. – Вип. 2. – 183 с.

- Воробкевич С. Суд чеха о музиці славянській взагалі, а о южнорускій в особливости / С. Воробкевич // Правда. – Львів, 1875. – Ч. 13. – 672 с.
- Воробкевич С. Хорові твори / С. Воробкевич. – К. : Музична Україна, 1996. – 143 с.
- Воробкевич С. Хорові твори / С. Воробкевич. – Вип. 2. – Чернівці : Прут, 2003. – 132 с.
- Воробкевич С. Буковинський співець / С. Воробкевич // Голос молоді. – Вінніпег, 1953. – Ч. 9. – 17 с.
- Гнатишин А. З музичного життя у Відні / А. Гнатишин // Музичні вісти. – Львів, 1934. – Ч. 4. – 16 с.
- Грушевський М. Історія України – Руси / М. Грушевський. – Т. 5. – Львів, 1905. – С. 242.
- Грінченко М. Історія української музики / М. Грінченко. – К., 1922. – 278 с.
- Демочко К. Музична Буковина К. Демочко. – К. : Музична Україна, 1990. – 136 с.
- Дмитрів Є. Історія просвітнього товариства Руска Бесіда Є. Дмитрів. – Чернівці, 1909. – 29 с.
- Квітковський Д., Бриндзан Т., Жуковський А. Буковина – її минуле і сучасне / А. Жуковський, Т. Бриндзан, Д. Квітковський / Зелена Буковина. – Париж – Філадельфія – Дітройт, 1956. – 965 с.
- Мюнш М. Я дирижер М. Мюнш. – М. : Музыка. 1965. – 62 с.
- Напорт П. Народня культура й культура особистости / Пер. з нім. М. Галущинського / П. Напорт. – Львів : Накл. товар. «Взаємна поміч галицьких і буковинських учителів і учительок», 1921. – 52 с.

- Огієнко І. І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу / І. І. Огієнко. – К. : Абрис, 1991. – 272 с.
- Пазовский А. Записки дирижера / А. Пазовський. – М. : Музыка. 1966. – 35 с.
- Паламарчук О. Микола Колесса О. Паламарчук. – К. : Музична Україна, 1989. – 76 с.
- Перський С. Популярна історія товариства «Просвіта» у Львові / С. Перський. – Львів : Накладом т-ва «Просвіта», 1932. – 231 с.
- Подольська Є. А., Лихвар В. Д., Іванова К. А. Культурологія : Навч. посіб. / К. А. Іванова, В. Д. Лихвар, Є. А. Подольська. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 288 с.
- Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2-х т. – Т. 1. До середини XVII століття / Н. Полонська-Василенко. – К. : Либідь, 1992. – 640 с.; Т. 2. Від середини XVII століття до 1923 р. – К. : Либідь, 1992. – 608 с.
- Полянко О. Нарис з історії православної церкви на Буковині / О. Полянко. – Чернівці : Зелена Буковина, 2001. – 56 с.
- Попик О., Яцків О. В. Роль композиторської спадщини Сидора Воробкевича в музичному вихованню школярів / Українські композитори – дітям: Матеріали міжвузівської студентської науково-практичної конференції / О. В. Яцків, О. Попик. – Дрогобич : Вимір, 2004. – 122 с.
- Попович М. Нарис історії культури України / Попович М. – К. : Артєк, 1999. – 532 с.
- Хоменко В. Я. Українська і світова культура: Підручник / В. Я. Хоменко. – К. : Україна, 2002. – 333 с.
- Черепанова С. Проблема людини в українському мистецтві : Навч. посіб. / С. Черепанова. – Львів : Світ, 2001. – 296 с.

- Ярославин С. Визвольна боротьба на Західно-Українських землях у 1918 – 1923 роках / С. Ярославин. – Філадельфія : Америка, 1956. – 182 с.
- Ярошенко І. Мистецтвом встелені шляхи / Ірина Ярошенко. – Чернівці : Прут, 2004. – 220 с.
- Ярошенко І. А. Кушніренко – дослідник музичної спадщини Сидора Воробкевича / Ірина Ярошенко // Буковинський історико-етнографічний вісник. – Чернівці : Прут, 2004. – Вип. 6. – 302 с.

Інформаційні ресурси

1. Музичне краєзнавство Полтавщини: від витоків до сьогодення / Укладачі : Лобач О. О.; Халецька Л. Л. – Полтава : ПОІППО, 2009. – 360 с.
2. Найда В. Ю. Розвиток музичної освіти на Поділлі (кінець ХІХ – початок ХХ століття) / Віра Найда. – К., 2014. – 23 с.
3. Ярошенко І.В. Музичне краєзнавство Західної України ХІХ–ХХ століть: професійно-хорове мистецтво Буковини : Навчальний посібник / Ірина Ярошенко. – К. : Видавництво «Білий Тигр», 2015. – 220 с.
4. Фольклорні скарби Прикарпаття : бібліогр. покажч. / ОУНБ ім. І. Франка ; [уклад. В. Дволітка, вступ. ст. Є. Барана, відп. за вип. Л. Бабій]. – Івано-Франківськ, 2010. – 62 с.
5. Мурзина О. Середня Наддніпрянщина в історичному контексті формування традиції / Олена Мурзина // Музичне краєзнавство. – С. 12–38.
6. Залуцький О. Творчо-мистецька діяльність Сидора Воробкевича у контексті національно-культурного життя Буковини другої половини ХІХ століття / Олександр Залуцький // Краєзнавство. – № 3, 2013. – С. 158–164.
7. Крусь О. Історія української музики другої половини ХІХ століття : Навч. посібник / О. П. Крусь. – Рівне, 2014. – 225 с.

8. Ржевська М. На зламі часів. Музика Наддніпрянської України першої третини ХХ століття у соціокультурному контексті епохи / Майя Ржевська. – К. : Автограф, 2005. – 352 с.

9. Крусь О. Історія української музики від витоків до середини ХІХ століття : Навч.-метод. посібник / О. П. Крусь. – Луцьк : Наднистир'я, 1999. – 138 с.

10. Крусь О. Історія української музики ХХ століття : Навч.-метод. посіб. / О. П. Крусь. – Луцьк, 1997. – 82 с.